

o tipovima pripovijedaka, pored iznesenih zamjerki, svojom glavnom ipak pomažu lakšem uspoređivanju ovih jemenskožidovskih pripovijedaka s evropskima.

U cjelini je knjiga dragocjen prilog upoznavanju jedne pripovijedački bogate i osebuje a nama do sada nepoznate sredine gdje cvjetaju narodne priče.

Maja Bošković-Stulli

JULIAN KRZYŻANOWSKI, POLSKA BAJKA LUDOWA W UKŁADZIE SYSTEMATYCZNYM. Tom I—II, Ossolineum, Wrocław —Warszawa—Kraków 1962. i 1963.

U ovom veoma značajnom djelu (kojega se prvi tom pojavio sada u drugome proširenom izdanju), želeći da čitaocima na nj svakako upozorimo, a bez mogućnosti da to djelo ovom zgodom temeljitije analitički prikazemo, donosimo bar najvažnije informativne podatke.

Autor knjige J. Krzyżanowski, istaknuti poznavalac poljske narodne književnosti i poljske literature, osobito srednjovjekovne, dao je u ovim dvjema knjigama iscrpan i temeljit pregled tipova poljskih narodnih pripovijedaka i predaja. Ovu knjigu posebno odlikuje bogata i značajna dokumentacija o sižeima zajedničkim s narodnim pripovijetkama u djelima starije poljske književnosti, što se iscrpno prikazuje u navodima uz pojedine pripovijetke. Značajna je vrijednost djela i u tome što se primjeri tipova navode prema svojoj specifičnoj strukturalnoj shemi, uz kraće informacije o razlikama među varijantama, tako da čitalac može steći stanovit predodžbu o karakteristikama poljskih pripovijedaka, a ne samo o gustoći i raširenosti pojedinih tipova.

Pripovijetke su razvrstane prema sistemu Aarne-Thompsona, ali uz znatnija odstupanja: ona se dijelom izražavaju u modifikacijama strukturalne sheme pripovijetke, a dijelom u uvođenju novih tipova. Najznačajnije je odstupanje u tome što je autor u svoj katalog uveo i narodne predaje, kao nastavak kataloga pripovijedaka (brojevi 2441 do 8256).

Djelo obuhvaća, osim svoje osnovne građe, i uvodnu studiju, bogatu bibliografiju (koja sama sadrži 20 stranica tiskanih petioma), engleski rezime, indeks važnijih motiva, usporednu tabelu tipova koji se uzajamno ukrštavaju, indeks imena i lokaliteta.

Nešto, međutim, nedostaje. Rečeno je već da se ovaj katalog u svome razvrstavanju tipova odnosi prilično slobodno prema Aarne-Thompsonovom; mjestimice se, štaviše, istim brojem označuju sadržaji nepodudarni u oba djela (razlike su osobito primjetne pri usporedbi s najnovijim izdanjem Aarne-Thompsonova indeksa iz god. 1961). Bilo bi stoga prijeko potrebno izraditi iscrpan poredbeni pregled koji bi upozoravao na sve razlike i dopune — otprilike sličan onima što ih je pok. W. Anderson bio izradio za kataloge turskih i toskanskih pripovijedaka Erberharda Boratava i G. D' Aronca. U tom bi slučaju onim istraživačima koji ne mogu čitati poljski (ili im je čitanje otežano — kao, npr., i piscu ovog prikaza) bila znatno olakšana mogućnost upotrebe ovoga značajnog priručnika.

M. Bošković-Stulli

YOLANDO PINO SAAVEDRA, CUENTOS FOLKLORICOS DE CHILE. Instituto de investigaciones folklóricas 'Ramon A. Laval', I—III. Santiago de Chile 1960, 1961. i 1963.

O ovom kapitalnom djelu za upoznavanje čileanskih narodnih pripovijedaka dajemo ovom zgodom samo kratak sumaran osvrt.

Autor knjige donosi u ovome svom trotomnom djelu od oko 1200 strana ukupno 270 narodnih pripovijedaka što ih je sam prikupio u različitim čileanskim pokrajinama (počeo ih je bilježiti godine 1948).

Pripovijetke su razvrstane prema Aarne-Thompsonovoj klasifikaciji: prvi tom obuhvaća bajke (Aa Th 300—621), drugi tom također bajke te legendarne i novelističke pripovijetke (Aa Th 314A, 516, 650—715, 756—804 i 850—950), a treći tom sadrži šaljive priče i brojalice (Aa Th 1000—1940, 2010 i dr.) te priče o životinjama (Aa Th 4—275). Tekstovi su popraćeni podacima o kazivaču i vrlo iscrpnim komparativnim

napomenama u kojima se navode adekvatni brojevi iz glavnih poznatih kataloga narodnih pripovijedaka kao i varijante iz važnijih zbirki drugih naroda; najpomnije se, dakako, prikazuju analogni primjeri iz zbirki pripovijedaka na španjolskom jeziku, posebno čileanskih i ostalih s američkoga kontinenta. Navodi iz napomena upotpunjuju se dragocjenim informacijama sadržanim u uvodu, gdje se, uz ostalo, donosi i pregled dosadašnjih proučavanja i objavljivanja čileanskih i ostalih narodnih pripovijedaka španjolskoga jezičnog područja.

Istraživanju narodnih pripovijedaka otvoren je ovim djelom pristup u jednu sve do danas veoma bogatu a do sada slabo poznatu zonu njihova postojanja, utoliko zanimljiviju što je ona podjednako značajna za studij povijesti i uzajamnih veza pripovijedaka dvaju kontinenata — američkog i evropskog.

O tome kakve su te pripovijetke, kakve specifičnosti i kakva iznenađenja one sadrže, moći će se donijeti sud kasnije, na osnovu njihova pomnijeg proučavanja.

M. Bošković-Stulli

NARODNE DRAME, POSLOVICE I ZAGONETKE. Priredio NIKOLA BONIFACIĆ ROŽIN. Pet stoljeća hrvatske književnosti, knjiga 27. Matica hrvatska — Zora, Zagreb 1963.

Ova je knjiga složena iz dva samostalna dijela: 1. Narodne drame, 2. Narodne poslovice i izreke (s ovim odjeljcima: poslovice i izreke; zagonetke; brojalice; rugalice, nabrajalice, molitvice, zaklinjanja). Oba osnovna dijela knjige popraćena su svojim posebnim predgovorima, bibliografijama i napomenama uz tekstove, dok je rječnik nepoznatih izraza zajednički za cijelu knjigu (autorji su mu N. Bonifačić Rožin i Bratoljub Klaić).

Nabrojani odjelci drugog dijela knjige svjedoče već samim svojim nazivima o širokom zahvaćanju tih inače veoma zanemarenih tzv. malih vrsta narodne književnosti; i zaista ćemo tu naći na okupu podosta dragocjenih i do sada slabo poznatih tekstova. Njihov izbor, razvrstavanje, tumačenje itd. zaslužuju opširniji kritički osvrt, no ovaj naš današnji prikaz zadovoljit će se samo upozorenjem na sadržaj toga dijela knjige, kako bi se prvenstveno mogao pozabaviti njezinim prvim i nedvojbeno ipak važnijim dijelom — narodnom dramom.

U zaključnoj napomeni govoreći o narodnoj dramati, autor tačno navodi da je »ovaj rad svojim većim dijelom formalno i sadržajno prvi ove vrste kod nas«, pa će se postavljeni problemi tek s vremenom definitivno utvrditi, a dobivene sugestije bit će »dokaz da je oživio interes za ovaj vrlo zanimljivi, ali tek djelomično ispitani sektor narodne umjetnosti«.

Ovaj osvrt kretat će se tragom te zaključne napomene — shvaćajući Bonifačićevu knjigu kao pionirski pothvat, koji je u tome svome svojstvu nezamjenljivo dragocjen i izvor za upoznavanje jednoga u nas do sada jedva zapaženog područja narodnog stvaralaštva, a s druge strane opterećen je i nedostacima koji obično prate sve prve pokušaje.

Sistematski interes za narodnu dramu traje kod nas u Jugoslaviji tek desetak godina. Uz slovenskog istraživača N. Kureta, jedan je od rijetkih koji se njome bave upravo autor ove knjige koju prikazujemo. Već prije nje napisao je nekoliko kraćih radova o istoj problematici (veći dio tih priloga spomenut je u uvodnoj bibliografiji, kojima bi svakako trebalo dodati i »Građu o narodnoj dramati«, objavljenu u prvoj knjizi »Narodne umjetnosti«).

Pojam narodne drame shvatio je autor veoma široko, pa je u svoju knjigu uvrstio tekstove dječjih igara, fragmente narodnih običaja (osobito pokladnih i svadbenih) koji sadrže scenske elemente, kratke šaljive scene koje se izvode u različitim zgodama narodnog života, pučku religioznu dramu, dramski razradene viteške igre s plesom, pučko kazalište lutaka i sjena itd.

Obilje i raznolikost te obuhvaćene građe djeluju istinski sugestivno. U knjizi prevladavaju, i brojnošću i zanimljivošću, one kratke dramske scene — ponekad kao čvrst sastavni dio ceremonijala narodnih običaja a ponekad već manje ili više osamostaljene (npr. kao tzv. komedije na svadbi ili igre na sijelu) — gdje se paro-

dijski, komično, a i satirično, uz naivno grubu pučku grotesku na osnovi tradicije improviziraju prikaz kratkih životnih epizoda: prodavanje vola ili mlina, oranje, svatovi, hvatanje lopova, sud, liječenje bolesnika, brijanje, ljubavne i lascivne scene, pijanstvo, rasipanje imanja, tučnjava, propovijed, porod i drugo. Akteri su u tim scenama uz seljake staklari, hadžije, hajduci, hvalisavi vojnici, Turci, suci, lopovi, mladenci, maćehe, vračare, mrtvi...

U tim se scenama dijelom još izrazito primjećuje obredno magijska podloga, a dijelom se ona gubi (odvajanjem scenskog prikaza od vezanosti uz običaj), no realni svakodnevni život pulsira u svim tim primjerima bez razlike.

Kroz grubu grotesku izbija mjestimice i društvena optužba, lišena sentimentalnosti i sugestivna svojom fragilnom baš zbog svoga bučnoga i komičnoga konteksta (npr. u tekstu br. 27 kada lupež, usred šaljivih replika, govori sudu o ženinoj bolesti, skupim lijekovima i neimaštini; ili kada u tekstu br. 28 burleskni par Štef i Bara mora prodati kravu Šareku jer nemaju krme da je hrane).

Tekstovi su priprosti, literarno nerazrađeni, statični, s veoma naivnim efektima i dirljivi možda baš zbog svoje djetinje jednostavnosti. Čitalac, na žalost, stječe tek indirektan pojam o tim dramskim scenama, jer tekst, riječ, čine samo jedan njihov dio. Bez vizuelne i slušne komponente, bez doživljaja ambijenta teško je zapravo i donositi o njima potpun sud. Popratne didaskalije nastoje, doduše, donekle predočiti i ostale okolnosti izvedbe, ali nedostatan. Šteta je što ovome izdanju nisu mogle biti priključene i fotografije bar nekih izvedbi.

Autorov uvod i napomene sadrže niz slabo poznatih podataka o vezama s pučkom dramom u našoj starijoj književnosti i o primjerima njezina dosadanjeg bilježenja. Navodi su vrlo dragocjeni i skupljeni s velikim trudom, ali ih je trebalo izložiti povezanije i sistematičnije, ne dozvoliti da u više slučajeva osnovna informacija izostane a bude naveden koji manje bitan parcijalni podatak. To se naročito odnosi na napomene uz dramske fragmente iz narodnih običaja, gdje je trebalo svakako donijeti zgsnutu, sintetičnu sliku osnovnih obilježja svakoga pojedinog običaja — kako bi se na toj osnovi bolje razumjela i sama dramska scena.

Najveći je dio tekstova autor sam pribilježio na terenu (u okviru svoje višegodišnje djelatnosti u Institutu za narodnu umjetnost), pa su iz toga njegova praktičkog iskustva potekla veoma dragocjena zapažanja, iznesena u uvodnom članku, o glumcima, o redateljima, o načinu interpretacije, o improvizaciji, upotrebi glasa, pozornici, maskama, životinjama, scenskim rekvizitima (gdje i čovjek može biti rekvizit), o lutkama, sjenama, narodnoj terminologiji itd. u našem pučkom kazalištu.

Autor dobro upozorava na povezanost pučke drame i narodne priče, u vezi s lakrdijom tipa Maitre Pathelin koja se susreće i u njegovoj knjizi (br. 19. Advokat = AaTh 1585) i u vezi s dramskim tekstom Adžija (br. 24), koji ima sličnosti s našim pripovijetkama a i s ruskim pučkim dramama i pričama (uostalom, ne samo ruskim, usp. AaTh 2040). Primjera takvih veza ima u knjizi zapravo i više jer su pučke drame prilično često dramatizirane pripovijetke ili pjesme; tako, npr., tekst br. 22 »Prodika« potpuno odgovara anegdota o nepismenome ili lažnom popu (AaTh 1825). (Francuski istraživač Ariane de Félice dala je nedavno nekoliko izvrsnih priloga o dodirima srednjovjekovne pučke drame i narodne pripovijetke; vidi: umnožene referate za IV Međunarodni kongres za studij narodnih pripovijedaka u Ateni 1964. i knjižicu Die Freundesgabe. Jhrb. der Gesellschaft zur Pflege des Märchengutes. 1964. I).

Dok je istinska pozitivna vrijednost ove knjige u otkrivenoj i prikupljenoj građi i utvrđenim literarnim vezama, te u zapažanjima koja pokazuju autorov razvijen smisao za scenu i glumu, dotle su pokušaji tumačenja, razvrstavanja, uključivanja u međunarodne okvire i sl. znatno slabiji.

Autor na više mjesta iznosi kao utvrđene činjenice neke svoje lične i neargumentirane pretpostavke (odnosno argumentirane samo u prijašnjim člancima, za sada ili nedovoljno ili neuvjerljivo): npr. da su igru dviju ručnih lutaka donijeli u gornje hrvatske krajeve bjegunci iz Bosne; da lutke tipa Šante i Pante izvire iz starih dualističkih sekta te utjelovljuju pojmove dobra i zla i dr.

Jezične su formulacije mjestimice nebriljive i nedovoljno jasne, a ponegdje se i ne zna sigurno da li je u pitanju slaba formulacija ili autorov neprihvatljiv stav, npr. kada kaže: »Usprkos geografskoj raznolikosti i upravno-političkoj i vjerskoj

rastrganosti, hrvatske krajeve povezuju neki dramski motivi, kao da se u dubini narodnoj nije ništa promijenilo« i ilustrira tu misao primjerima na »sva tri hrvatska dijalekta« iz Slavonije, Karka, Istre, Bosne i Hercegovine. Upravno-politička rascjepkanost odnosi se u tom tekstu vjerojatno na prilike u prošlosti a ne na slučaj današnje republike Bosne i Hercegovine, kako bi se iz stilizacije moglo zaključiti. Osim toga — što je za znanstvenu interpretaciju mnogo važnije — na istome mjestu navedeni primjeri brijanja drvom, dramskog oranja, maškara, igara Paun, Jadovan i Didija nisu neka posebna hrvatska specifičnost, kako to proizlazi iz gornje formulacije. Njihovu rasprostranjenost treba tek istražiti (a dijelom je i poznata kao šira).

Širi komparativni vidici i inače su element koji ovoj knjizi prilično nedostaje. Čini se da je autor bio suviše orijentiran na vlastita pionirska traganja ne samo ondje gdje je u tome osnovna vrijednost njegove knjige nego i u onim pitanjima gdje se trebalo jače osloniti na literaturu koja već postoji. Takvo je jedno pitanje — za ovu knjigu veoma važno — podjela narodne drame u skupine, kao i određivanje njezina osnovnog opsega, njezinih granica. Autor je narodnu dramu podijelio u tri skupine: 1. gluma; 2. igre; 3. običaji i obredi — što, međutim, nije podjela prema funkciji, kako bi se u prvi mah pomislilo, nego je kriterij funkcije pomiješan s kriterijima forme i načina izvođenja (kao mjerilo za podjelu uzima se stupanj dramske razrađenosti kroz dijalog, masku, broj glumaca, mimičko nastupanje i dr.). U praktičkoj podjeli u knjizi, zbog nedosljednosti, nejasnoća i otežane primjenljivosti postavljenih kriterija, primjeri su se među sobom veoma ispremiješali, pa u prvoj skupini nalazimo zapravo i veliki broj pravih narodnih običaja, osobito pokladnih, kao i onih iz božićnoga i novogodišnjeg ciklusa. Nejasno je zašto bi običaji skupljanja darova nazvani »Mali Isus« i »Tri kralja« pripadali prvoj skupini, a »Betlehemari«, »Koledva« i »Bračeci« trećoj — kada su i jedni i drugi narodni običaj u punoj svojoj funkciji, te se, uostalom, i po dramskim odlikama među sobom podudaraju. Jednako je tako nejasno zašto se primjeri iz pokladnoga ili iz svadbenog ciklusa ne donose na istome mjestu, nego su rasuti po knjizi. U pojednostini ne možemo, dakako, ulaziti, ali nam se čini da bi bilo mnogo bolje da se je građa podijelila prvenstveno prema funkciji (1. kao sastavni funkcionalni dio narodnog običaja; 2. kao relativno osamostaljene scene vezane još uvijek uz pojedine običaje; 3. kao samostalne scenske izvedbe), a izvan te osnovne i najprirodnije podjele mogla su se i trebala, dakako, utvrditi i obilježja prema dramskom obliku. Bilo bi veoma korisno da se autor poslužio, bez obaveze prihvaćanja, npr., i podjelom koju donosi V. Čičerov u svome djelu »Russkoe narodnoe tvorčestvo«, gdje on, polazeći od prethodne literature, razlikuje samu narodnu dramu od narodnoga kazališta u širem smislu riječi (kazalište lutaka, vertep itd. uključuje on u narodno kazalište, ali ne i dramu), dok narodne običaje (svatovske, pokladne i sl.) ostavlja izvan okvira prave narodne drame i kazališta, premda naglašava da su građeni izrazito dramski. (U toj se knjizi, među ostalim, susreću i neočekivani primjeri podudarnosti među našom i ruskom pučkom dramom.) Uz veće oslanjanje i na ostalu literaturu koja je već napisana, sav bi se dragocjeni materijal Bonifačićeve knjige mogao prikazati skladnije i s većom sigurnošću.

Jedan, čini mi se, veoma važan aspekt pučke drame ostao je ovom knjigom nezahvaćen: to su izvedbe po sajmovima i proštenjima, do danas neispitane, zanezarene i zaboravljene, dotaknute možda više u našoj umjetničkoj literaturi (sjetimo se samo Krležinih »Komendrijaša«) — koje će u cjelini prikaza našega narodnog kazališta biti svakako nezaobilazne.

Dodamo li na kraju jedan posve sitan ispravak da primjer o vilama koji se na str. 10 navodi iz moje rukopisne zbirke nije iz sela Katinci nego je iz Prekopakre, moći ćemo završno, i pored svih mjestimice i krupnijih zamjerki, utvrditi da je ovom knjigom i naša književnost i naša folkloristika dobila djelo kojim je otkriveno i prikazano jedno značajno područje stvaralaštva našega naroda i ujedno udaren temelj njegovu proučavanju.

*

(U vezi s publiciranjem Bonifačićeve knjige potrebno je da se razjasni jedan nemili slučaj. U zborniku Radovi Zavoda za slavensku filologiju, 6, Zagreb 1964. objavljen je članak dra Tvrtka Čubelića »Narodno dramsko stvaralaštvo«. Na str. 86 navodi se ovo: »Kada je ovaj članak završen i odštampan (u maju 1964), izašla

je knjiga: Nikola Bonifačić Rožin Narodne drame, poslovice i zagonetke, Pet stoljeća hrvatske književnosti, »Kolo«, izd. Zagreb MH, 1963.« Zbog čega je autoru bilo stalo do toga da posve precizno navede baš mjesec pojavljivanja Bonifačićeve knjige, moglo bi se možda naslutiti na osnovu usporedbe njegova teksta s Bonifačićevim — jer se u njima mogu pratiti isti primjeri, ista građa i ona literatura koja je uz nju vezana, a u mnogome i slično pristupanje problemu. Začuduje zbog čega je dr Čubelić propustio da spomene, kad je već govorio o toj knjizi, da mu je autor već mnogo ranije bio posudio svoj nedovršeni i tada još nepotpun rukopis knjige, prema kojemu je T. Čubelić pripremio jednu radio-emisiju, ne pitajući autora za dozvolu, ali spomenuvši ipak rukopis kojim se poslužio. Još više začuduje zbog čega je vrijeme pojavljivanja Bonifačićeve knjige pomaknuo za cijela dva mjeseca unaprijed: knjiga je, naime, izašla iz štamparije već u početku ožujka 1964. (zapravo je štampanje dovršeno već 1963, pa je ta godina naznačena na naslovnoj stranici knjige); pisac ovog prikaza ima primjerak s autorovom posvetom datiranom 7. III. a upravo tih istih dana autor Bonifačić Rožin, prema vlastitoj izjavi, pokazao je jedan primjerak knjige i dru T. Čubeliću. Ponovo se pitamo zbog čega je autor bio tako neprecizan u ovom svom preciznom navodu pa se u svibnju 1964. nije više sjećao da se knjiga pojavila već dva mjeseca prije toga. No i bez obzira na to, sigurno je da je taj i ne samo taj Bonifačićev rad bio T. Čubeliću jedan od osnovnih poticaja za pristupanje narodnoj dramu, pa je njegovo prešućivanje te pomoći, blago govoreći, nekorektno. Neuobičajen je i način na koji se Bonifačićevi prijašnji radovi citiraju u Čubelićevu članku — samo djelomice, i to tako da se iz teksta ne može razabrati u koliko su mjeri baš oni pomogli T. Čubeliću pri pisanju njegova priloga (osnovni sadržaji većine tih prijašnjih članaka uključeni su zatim u kraćem obliku i u Bonifačićevu knjigu).

Osim spomenutog članka u Radovima Zavoda za slavensku filologiju, T. Čubelić je pisao o narodnoj dramu i u knjizi Narodne pripovijetke, izd. Školska knjiga (treće izdanje 1957; četvrto, dopunjeno izdanje 1963). Autorov je tekst u trećem izdanju posve kratak, a u četvrtom je šire razrađen — na sličnoj podlozi (u odnosu na upotrebljenu građu) kao i članak u Radovima. U oba ta izdanja (a donekle i u Radovima) dr Čubelić objavljuje i tekstove narodnih drama pretežnim dijelom iz zapisa N. Bonifačića Rožina. Zapisivač je naveden, ali se nigdje ne spominje da ti primjeri potječu iz rukopisnih zbirki Instituta za narodnu umjetnost — čime se autor oglasio o osnovne svuda u svijetu uobičajene uzuse upotrebljavanja arhivske građe.)

Maja Bošković-Stulli

NARODNE PRIPOVIJETKE. Priredila MAJA BOŠKOVIĆ-STULLI. »Pet stoljeća hrvatske književnosti«, knjiga 26. Matica hrvatska — Zora, Zagreb 1963.

U nizu raznorodnih, više ili manje vrijednih antologija naše narodne proze, koje su, za posljednjih dvadesetak godina, ugledale svjetlo dana u izdanjima jugoslovenskih izdavačkih preduzeća, zbornik narodnih pripovjedaka iz serije »Pet stoljeća hrvatske književnosti« predstavlja događaj od nepobitne vrijednosti za našu mladu folklorističku nauku i napredak u načinu prezentiranja folklornih tekstova našem savremenom čitaocu. Koncipirana tako da prikaže najkarakterističnije i najčešće primjere našeg narodnog proznog stvaralaštva, da obuhvati sve vrste ne samo pripovjedaka nego i do sada zanemarenih predaja, ova edicija, u svakom slučaju, predstavlja novinu i osvježenje. »Zbirka je dio jedne velike cjeline — prikaza hrvatske književnosti kroz pet stoljeća«, kaže autor u uvodnoj riječi i nastavlja da je time donekle određen i karakter knjige: potreba da se u uvodu prvenstvena pažnja obrati onim aspektima narodne pripovijetke koji je povezuju s pisanom književnošću; da se zahvati građa od različitih skupljača i iz različitih izvora i iz što duljega vremenskog raspona, no u osnovi ipak autentični i uz to reprezentativni primjeri; napokon, da je okvirom kolekcije određen i geografsko-nacionalni zahvat građe.

Na preko četiri stotine stranica, pored iscrpnog i stručnog uvodnog dijela, te bibliografije koja obuhvata sve važnije zbirke naših narodnih pripovjedaka, izvorne i antologijske, zatim studije i monografije o našoj narodnoj prozi i koja omogućava zainteresovanom čitaocu da se uputi u dalje studiranje čitave materije, nalazi se 114 tekstova narodnih pripovjedaka i 58 predaja, čime su prikazane gotovo sve vrste naših narodnih priča, od pripovjedaka o životinjama, bajki i novela, do kratkih šaljivih priča. Tako je izbor sačinjen i na osnovu građe iz ranijih publikacija, potrebno je posebno pozdraviti nastojanje autora da pregled naše narodne proze obogati sa vremenim zapisima narodnih priča i predaja. Tako u ovom izboru više od jedne trećine pripovjedaka potiče od savremenih zapisa, dok se u predajama broj savremenih zapisa penje na 38, dakle više od polovine objavljenih predaja. Ove činjenice mogu biti važan argument u diskusijama o odumiranju našeg narodnog folklornog stvaralaštva.

Sama građa, veoma opsežna i brižljivo odabrana, potiče uglavnom s područja SR Hrvatske, iako ima i primjera iz Bosne i drugih krajeva. Gotovo nepregledan fond naših narodnih predanja, raznorodnih i veoma zanimljivih, predstavljen je znatno manjim brojem primjera nego što je to slučaj s narodnim pričama. Možda bi se moglo raspravljati o cjelishodnosti objavljivanja nekih veoma sličnih primjera predaja (npr. o vješticama) na račun drugih predaja koje u ovom izboru nisu zastupljene, a na terenu ih veoma često susrećemo (takva su, recimo, predanja o »Grcima« i njihovom vraćanju po zakopano blago itd.).

Stručni komentari i napomene o pojedinim pripovijetkama, publikovani iza građe, rezultat su minucioznog i složenog rada u pronalaženju i evidentiranju srpsko-hrvatskih varijanata svakog primjera iz ove zbirke. Naoko nebitan i sporedan, ovaj dio publikacije predstavlja veliku vrijednost za svakog stručnjaka koji se bavi proučavanjem naše narodne književnosti i, uz komentare »Istarskim narodnim pričama« od istog autora, zametak je i osnov toliko potrebnog kataloga tipova srpskohrvatskih narodnih pripovjedaka. Iako ove napomene uz tekstove sadrže osnovne podatke o kazivačima, odnosno izvoru odakle su pripovijetke uzete, te do sada poznate varijante za pojedine priče (uglavnom na osnovu podataka iz publikovane srpskohrvatske građe), obilježavanje mjesta pojedinih priča u međunarodnoj klasifikaciji moglo je, po mom mišljenju, biti dopunjeno i uporednim tabelama, čime bi stručnjaku-specijalisti (iako publikacija nije prvenstveno njemu namijenjena) bio olakšan rad i omogućeno lakše orijentiranje u izloženoj građi.

Dijalektološka razmatranja tekstova narodnih pripovjedaka, koja su objavljena u okviru ove publikacije (iz pera Bratoljuba Klaića), narušavaju donekle njezinu jedinstvenost, ali su i korisna za upoznavanje osnovnih karakteristika, jezičkih i stilskih, hrvatske narodne proze. Konačno, opsežan rječnik manje poznatih izraza, turcizama, provincijalizama itd., štampan na kraju knjige, (također iz pera B. Klaića), olakšava razumijevanje samih tekstova, koji su, veoma često, fiksirani sa svim svojim dijalekatskim osobinama.

Prikaz ove publikacije ne bi bio potpun kada se, u nekoliko riječi, ne bi osvrnuo i na jezik kojim je pisan njen uvodni dio. Maja Bošković-Stulli odlikuje se istančanim smislom za jezgrovito izražavanje veoma komplikovanih zaključaka o složenim, nedovoljno jasno sagledanim aspektima naše narodne proze, njihovom proučavanju i bitnim karakteristikama. Stilski i jezički precizne formulacije, osobito kada se radi o interpretiranju onih neuhvatljivih finesa narodnog fabuliranja, predstavljaju pozitivnu značajku ove knjige.

Likovne priloge, na žalost malobrojne, koji su inspirirani fantastikom narodnog pripovijedanja, izradila je majstorska radionica Krste Hegedušića, čime je oprema ove publikacije dostigla jedan viši grafički nivo.

Završavajući ovaj prikaz »Narodnih pripovjedaka«, želim da posebno istaknem izrečeno autorovo stanovište da je »hrvatskosrpska narodna književnost nedjeljiva cjelina, slivena ne samo zajedničkim temama, sižeima, motivima, likovima, izražajnim formama... nego i istim jezikom«.

Vlajko Palavestra